

Osnovna šola Janka Glazerja Ruše

RUŠAN, POVEJ O ZANIMIVOSTI TEJ

Ekonomija ali turizem

Raziskovalna naloga

Avtorica: Ariana Lešnik

Mentorica: Renata Štritof, mag. prof. inkl. ped.

Ruše 2020

ZAHVALA

Pri raziskovanju in pisanju naloge so me vseskozi spodbujali učitelji, starši in drugi sorodniki, zato se prav vsem iskreno zahvaljujem. Še posebej sem hvaležna svoji mentorici, učiteljici Renati Štritof, za usmeritve in napotke, ki sem jih s pridom upoštevala. Zahvaljujem se tudi vsem učencem, občanom in drugim, ki so sodelovali pri anketiranju in intervjujih.

Najlepši spomin pa bom ohranila na uporabnike v Varstveno delovnem centru Polž Maribor - enota Ruše; za vselej bodo ostali v mojem srcu. Zahvaljujem se gospe Nataši Hiter Ravnjak, vodji VDC Polž na enoti v Rušah, za usmeritve pri ustvarjanju besedil v lahkem branju.

Hvala tudi šolski knjižničarki, gospe Aleksandri Rožič, prof. slov., za pregled in lektoriranje naloge.

*Nemara poznate te klance in frate –
a če jih tudi ne poznate:
to niso posnetki samó in odtisi,
so novi narisi, so srca zapisi.*

Janko Glazer

SLIKA 2: Pohorje

(VIR: <http://pdljutomer.splet.arnes.si/project/pohorje-soteska-lobnice-slapovi-sumik-areh-28-september-2019-foto-verica/>)

Kazalo

1	UVOD.....	7
2	PREDSTAVITEV KRAJA	8
2.1	Ruše skozi zgodovino	9
2.2	Naravno bogastvo kraja	9
2.3	Kulturne in druge zanimivosti	10
3	RUŠE ZA OBISKOVALCE IN TURISTE	11
3.1	Letni oder	12
3.2	Rojstna hiša Janka Glazerja.....	12
3.3	Župnijska cerkev	13
3.4	Latinska šola.....	14
3.5	Vinska pot.....	15
3.6	Vodni stolp	16
3.7	Pragozd Šumik in slapova Mali in Veliki Šumik.....	16
3.8	Falski grad s pečino.....	17
4	NAČINI SEZNANJANJA S KRAJEVNIMI ZANIMIVOSTMI	18
4.1	Tradicionalni načini seznanjanja.....	18
4.2	Načini seznanjanja s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije	18
4.3	Podajanje informacij v lahkem branju	18
5	RAZISKOVALNI DEL.....	21
5.1	Namen raziskave	21
5.2	Metodologija.....	21
5.2.1	Raziskovalne metode.....	21
5.2.2	Opis vzorca in zbiranje podatkov	21
5.2.3	Obdelava podatkov	23
5.2.4	Preoblikovanje besedila v lahko branje.....	23
5.2.5	Testiranje lahkega branja	29
5.2.6	Intervjuji.....	30
6	REZULTATI IN RAZPRAVA	31
7	ZAKLJUČEK	36
8	LITERATURA IN VIRI.....	37
9	PRILOGE.....	38

Kazalo slik

Slika 1: Naslovnica: Ruše. Umetniško delo Mirka Vovška. (VIR: Ariana Lešnik)	
Slika 2: Pohorje	2
Slika 3: Pogled na Ruše	8
Slika 4: Lega občine Ruše v Sloveniji.....	8
Slika 5: Ruški trg v preteklosti.....	9
Slika 6: Ruše s Pohorja	10
Slika 7: Zemljevid Ruš z označenimi zanimivostmi	11
Slika 8: Letni oder	12
Slika 9: Glazerjeva domačija	13
Slika 10: Cerkev Marijinega imena	13
Slika 11: Latinska šola	14
Slika 12: Vinogradi nad Rušami	15
Slika 13: Vinski sod na začetku Vinske poti.....	15
Slika 14: Svetnik Martin..	15
Slika 15: Tovarna dušika Ruše in Vodni stolp	16
Slika 16: Pragozd Šumik	16
Slika 17: Falski grad.....	17
Slika 18: Falska pečina.....	17
Slika 19: Slovenski znak za lahko branje.....	19
Slika 20: Evropski znak za lahko berljive in razumljive informacije	20
Slika 21: Prikaz občanov nad 18 let v % po spolu.....	22
Slika 22: Prikaz učencev v % po spolu	22
Slika 23: Testiranje lahkega branja z uporabniki VDC Polž Maribor – enota Ruše	29
Slika 24: Prikaz učencev v % po spolu glede (ne)strinjanja s trditvijo	31
Slika 25: Prikaz števila občanov glede predlogov za ogled zanimivosti	32
Slika 26: Prikaz števila učencev glede predlogov za ogled zanimivosti	33
Slika 27: Primerjava v % med občani in učenci glede na predloge za ogled zanimivosti	34
Slika 28: Prikaz števila učencev po spolu glede načina predstavitve zanimivosti kraja ..	35

Kazalo tabel

Tabela 1: Prikaz števila občanov in % občanov glede na starost	22
Tabela 2: Prikaz števila učencev in % učencev glede na razred	23
Tabela 3: Primerjava odgovorov intervjuvancev	30
Tabela 4: Razvrščanje v kategorije za odgovor DA (Ruše so zanimivo mesto)	31
Tabela 5: Razvrščanje v kategorije za odgovor NE (Ruše niso zanimivo mesto)	32
Tabela 6: Razvrščanje v kategorije dodatnih predlogov učencev za ogled	33

POVZETEK

Turizem postaja vse bolj pomembna gospodarska panoga. Na razvoj turistične dejavnosti v kraju vplivajo naravne danosti, zgodovinske, kulturne in druge zanimivosti. Predvsem pa so ljudje tisti, ki spodbujajo turistični razvoj in želijo deliti veselje ter občudovanje ob ogledovanju zanimivosti z drugimi obiskovalci. Ruše se mladim ljudem zdi zanimivo mesto. Tako odrasli kot mladi so si enotni glede zanimivosti, ki označujejo Ruše, in bi jih z veseljem predlagali za ogled vsem tistim, ki bi jih pot zanesla v naš kraj. Posamezne zanimivosti kraja lahko predstavimo turistom na različne načine. Nikakor pa ne smemo pri tem pozabiti na vse tiste ljudi, ki imajo zaradi različnih razlogov težave pri branju ali razumevanju prebranega. Tem ljudem informacije o lepotah našega kraja ponudimo v lažje berljivi in razumljivi obliki.

Ključne besede: Ruše, krajevne zanimivosti, predstavitev zanimivosti, informacije v lahkem branju

1 UVOD

Moj domači kraj Ruše ima bogato in zanimivo zgodovino. Sledovi preteklosti so vidni še dandanes. Nekatero znamenitosti so bolj poznane, druge manj. Ruše zagotovo nikoli ne bodo množično privabljale turistov, vendar je prav, da prebivalci poznamo krajevne zanimivosti in da jih znamo ustrezno predstaviti tistim, ki jih pot pripelje v naš kraj z namenom ogleda naravnih lepot, kulturnih znamenitosti, tehniških spomenikov ...

K raziskovanju in pisanju naloge me je spodbudil članek, ki sem ga zasledila na spletu. Mlada družina, ki je obiskala Ruše, da si ogleda številne zanimivosti, o katerih so nekaj podatkov poznali, je bila razočarana nad pomanjkanjem informacij.

Informacije o zanimivostih v Rušah obstajajo, vendar niso zbrane na enem mestu. Nekaj jih najdemo na spletu pri predstavitvi Občine Ruše. Zelo podrobno so opisane v knjigah o zgodovini ter lepotah Ruš, ki jih je izdalo Društvo za razvoj Lira. O njih beremo tudi v obsežni Ruški kroniki iz leta 1985.

Zanimalo nas je, kaj o zanimivostih domačega kraja menijo krajani, še posebej pa, kaj o naravni in kulturni dediščini našega kraja menijo učenci, ali jo poznajo, kaj je po njihovem mnenju vredno ogleda. *Turizem smo ljudje*, je znani slogan, ki nam pove, da je turizem povezan s srčnostjo, z dobro voljo in s prijaznostjo. Človek je tisti, ki obiskovalcu prenese dušo domačega okolja in mu pomaga neko zanimivost doživeti v vseh pogledih. O turizmu se v Rušah govori že dalj časa, vendar se ta ne razvija. Poleg poznanih točk, ki so na spletu ali v literaturi večkrat omenjene, smo izpostavili in preučili še nekaj zanimivosti, ki sicer niso pogosto obeležene, pa vendarle domačini menijo, da bi bile zanimive za ogled.

Glede na izkušnje, pogovore s prijatelji, znanci in prebrano o omenjeni tematiki smo postavili naslednje hipoteze:

HIPOTEZA 1: Predvidevamo, da so Ruše za učence zanimivo mesto.

HIPOTEZA 2: Predvidevamo, da krajevne zanimivosti, ki jih izpostavljajo občani, predlagajo za ogled tudi učenci.

HIPOTEZA 3: Predvidevamo, da je za učence najbolj učinkovita predstavitev krajevnih zanimivosti s pomočjo mobilne aplikacije in QR kodo.

Raziskovalna naloga je sestavljena iz teoretičnega in raziskovalnega dela.

V teoretičnem delu predstavimo Ruše in nekatere zanimivosti, ki so jih izpostavili občani ter so po njihovem mnenju zanimive za ogled. Prav tako predstavimo predloge učencev za ogled. V nadaljevanju opredelimo načine seznanjanja z namenom pridobitve konkretnih znanj in informacij o posameznih zanimivostih. V raziskovalnem delu predstavimo rezultate raziskave, ki smo jo opravili med krajani Ruš in učenci od 6. do 9. razreda OŠ Janka Glazerja Ruše.

Želimo, da bi bile zapisane informacije o zanimivostih kraja dostopne čim večjemu krogu ljudi, zato smo za boljše razumevanje prilagodili obliko podanih informacij s pomočjo tehnik in metod lahkega branja. Zapis v lahkem branju je prilagojen različnim skupinam ljudi z ovirami pri branju. Testirali smo ga na skupini uporabnikov, ki so vključeni v Varstveno delovni center Polž Maribor - enota Ruše. Z intervjuji s posamezniki smo še dodatno preverili razumljivost in uporabnost zapisanih informacij o posameznih zanimivostih.

2 PREDSTAVITEV KRAJA

Občina Ruše je del podravske statistične regije. Meri 61 km². Po površini se med 212. slovenskimi občinami uvršča na 113. mesto. Občina Ruše leži v zahodnem delu Štajerske ob vznožju Pohorja. Največje naravno bogastvo občine so njeni širni in bogati gozdovi, ki pokrivajo 82 % njene površine. Med najpomembnejšimi dejavnostmi občine je industrija. Po statističnih podatkih za leto 2016 je imela občina 7 090 prebivalcev, od tega 3 580 moških in 3 510 žensk (Statistični urad RS, 2016).

Ruše ležijo na nadmorski višini med 295 in 310 m. Reliefno podobo kraja sooblikujeta reka Drava na eni in grapasti pohorski masiv na drugi strani (Tovšak, 2001).

SLIKA 3: Pogled na Ruše
(VIR: <https://www.youtube.com/watch?v=zcmVh2BejKE>)

SLIKA 4: Lega občine Ruše v Sloveniji
(VIR: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dina_Ru%C5%A1e#/media/Slika:Karte_Ruse_si.png.)

2.1 Ruše skozi zgodovino

O prvih sledovih poselitve na območju Ruš lahko sklepamo na osnovi bogatih arheoloških izkopanin. Iz zgodovinskih virov je znano, da so Ruše kot naselbina obstajale že v keltski in ilirski dobi, torej okoli 400 let p.n.š.. O tem nam pričajo bogate izkopanine - glinaste posode, kamor so shranjevali pepel pokojnikov. Iz obdobja Rimljanov so bili izkopani ostanki stare rimske trdnjave in svetišča boga Mitre.

Po sedaj odkritih listinah je kraj Ruše prvič omenjen leta 1091, ko je bil kraj podeljen Šentpavelskemu samostanu. Sprva se kraj omenja pod imenom Rouste, kasneje pa Reust, Rest, Rast. V tistem obdobju so bile Ruše gručasto naselje vaškega značaja.

V drugi polovici 14. stoletja so Ruše prišle pod oblast Habsburžanov. Ruše so bile pogosto tarča turških napadov. Da bi se prebivalci vsaj nekoliko zaščitili pred divjanjem Turkov, so zgradili pod Falsko pečino obrambni zid (turški zid), katerega ostanki so vidni še danes. Tudi obdobje kmečkih puntov ni obšlo Ruš, kmetje so se močno bojevali zaradi (pre)velikih dajatev. Ruše so bile v 16. stoletju priznane kot trško naselje, a so Rušani zaradi prevelikih stroškov leta 1704 trške pravice vrnili. Velik požar je v letu 1779 Ruše skoraj popolnoma upepelil (Ruše včeraj, Občina Ruše, 2020).

V 19. stoletju so se Ruše pričele gospodarsko razvijati. Poleg obrti so nastali številni gospodarski obrati in tovarne – steklarne, glažute, kovačije, mlini, železarska in lesna industrija (Tovšak, 2001).

SLIKA 5: Ruški trg v preteklosti

(VIR: <https://www.slovenskenovice.si/iz-tiskane-izdaje/ruse-ze-v-10-stoletju-romarski-kraj-36157>)

2.2 Naravno bogastvo kraja

Območje občine Ruše uvrščamo v predalpsko pokrajino. Ruše ležijo v Spodnji Dravski dolini na Ruškem polju in pod severnim pobočjem vzhodnega Pohorja. Naravne danosti (kamninski ustroj, prst, ugodna klima, razčlenjenost terena) so dale pogoje za nastanek obsežnih gozdnih površin, ki so celovito ohranjene zlasti v strmih legah. V naravni sestavi bukve in jelke se je ohranil le gozdni rezervat pragozd Šumik. Še vedno pa je prisoten zelo visok odstotek gozdnatosti območja občine Ruše.

Območje Ruš je bogato z vodami, poleg reke Drave, ki teče mimo kraja, so na Pohorju številni izviri. Med potoki je najbolj znana Lobnica. Reka Drava v naravnogeografskem vidiku loči pobočja Pohorja in Kozjaka. Ugodno je vplivala na naselitev in gospodarski razvoj Ruš in drugih krajev ob njej (Tovšak, 2001).

SLIKA 6: Ruše s Pohorja

(VIR:<https://www.facebook.com/obcinaruse/photos/p.1448251578687805/1448251578687805/?type=1&theater>)

2.3 Kulturne in druge zanimivosti

Zelo pester je kulturni razvoj Ruš. V 12. stoletju je ob ruški cerkvi delovala osnovna šola - najstarejša kulturna ustanova na Štajerskem. V začetku 17. stoletja je delovala na falskem gradu visoka šola za verski, filozofski in ekonomski študij. Dobila je status univerze in je tako bila prva visokošolska ustanova na slovenskih tleh.

Kulturno življenje Ruš je sredi 17. stoletja obogatila otvoritev ruške šestrazredne gimnazije, ki je obstajala dobrih 100 let in je bila takrat edina taka šola na spodnjem Štajerskem (Ruše včeraj, Občina Ruše, 2020).

V 18. stoletju so ruški duhovniki pričeli pisati znamenito Ruško kroniko, v kateri so avtorji beležili zgodovino ruške župnije od leta 900 dalje. Ruše so znane po verskih igrah, ki so bile posvečene Mariji. Igrali so jih učenci latinske šole, namenjene pa so bile romarjem. Uprizarjale so se vse do leta 1722.

V letu 1931 so v Rušah pričeli z izgradnjo letnega gledališkega odra, na katerem še danes potekajo različne prireditve (Tovšak, 2001).

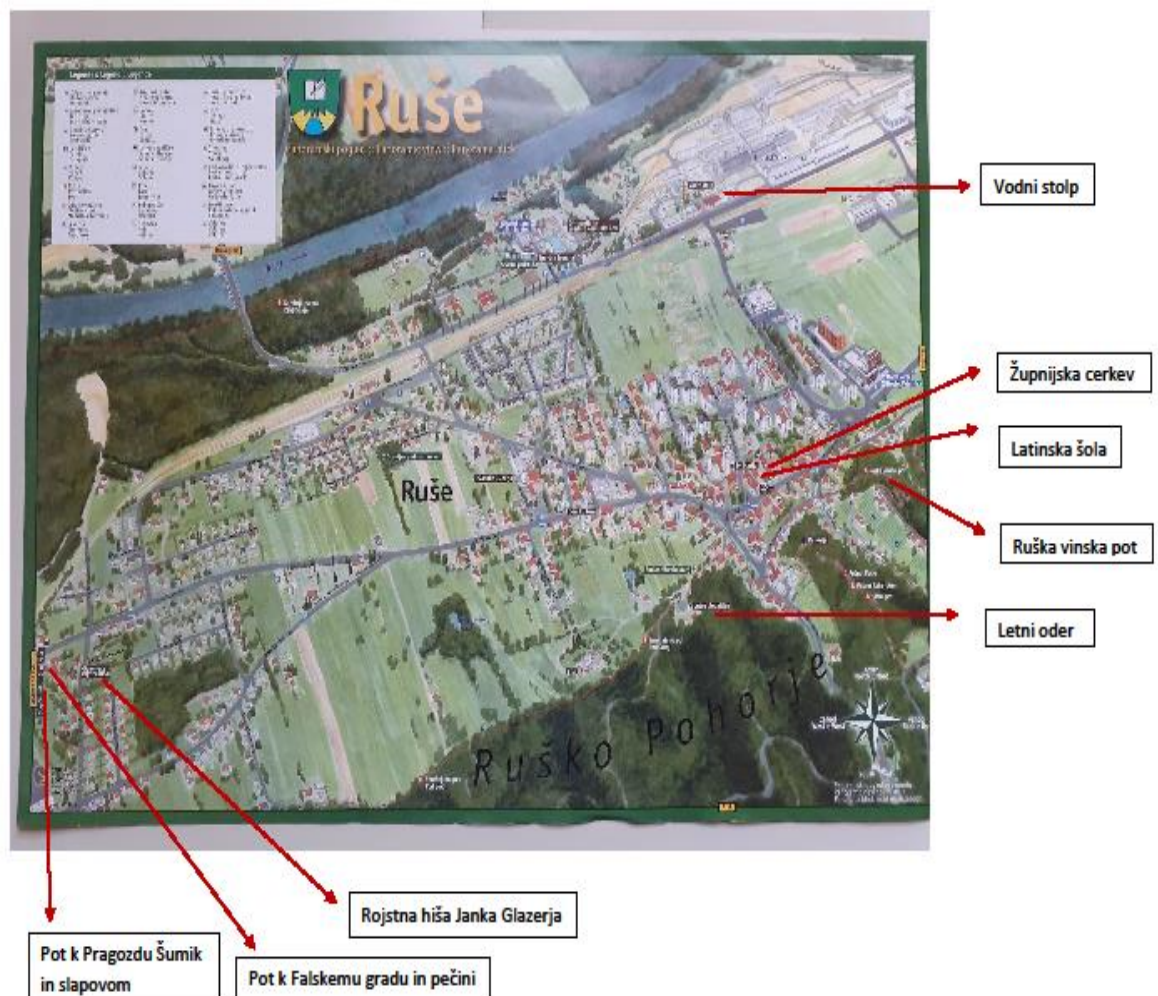
V Rušah se je rodil in ustvarjal pesnik Janko Glazer. Po pesniku se imenujeta osnovna šola in knjižnica v Rušah. Kot prav poseben spomin nanj od leta 1987 Mestna občina Maribor vsako leto podeljuje Glazerjeve nagrade in listine za življenjsko delo in pomembne dosežke na področju kulture (Rezman idr., 2015).

3 RUŠE ZA OBISKOVALCE IN TURISTE

Prepletanje naravnih danosti (bogastvo voda, klimatski pogoji, oblikovanost površja) in vzporedno s tem oblikovanje kulturne krajine so tisti osnovni pogoji, ki se skupaj z bogato ohranjeno kulturno dediščino vključujejo v celovito ponudbo razvoja turizma mesta Ruše (Tovšak, 2001).

Gospod Mirko Vovšek, častni občan Občine Ruše, dolgoletni ravnatelj OŠ Janka Glazerja Ruše, umetnik, čigar dela občudujemo na več koncertih domačega kraja, je Ruše imenoval kraj srečnega imena. V svoji monografiji je zapisal, da so »ruške turistične ambicije v grobih potezah že na papirju. Ko bodo te ambicije v glavah prebivalcev, se lahko nadejamo novega življenjskega ritma« (Vovšek, 2008, str. 16).

V nadaljevanju sledi opis in razlaga zanimivosti, ki so jim anketirani občani Ruš namenili posebno pozornost in bi jih predlagali za ogled turistom in drugim obiskovalcem Ruš.

SLIKA 7: Zemljevid Ruš z označenimi zanimivostmi
(VIR: <https://issuu.com/obcinaruse/docs/ruse-a3-13400>)

3.1 Letni oder

Letno gledališče, ki ga Rušani imenujejo Letni oder, je bilo zgrajeno 1931 leta. Gledališče na prostem ob vznožju Pohorja je amfiteatralne oblike z okoli 800-1000 kamnitimi sedeži in z izredno akustiko.

Prva predstava je bila odigrana leta 1932, in sicer je to bila Finžgarjeva ljudska igra Divji lovec. Letne gledališke igre so iz leta v leto privabliale več gledalcev, zato so Rušani prostor razširili in ga uredili tako, kot je ohranjen še danes. Glas o ljudskih ljubiteljskih igrah v Rušah je segel v ves slovenski prostor. Organizirani so bili posebni vlaki za obisk predstav. Rekordni obisk sta doživeli predstavi Miklova Zala (1938) in Matija Gubec (1940), saj si ju je ogledalo preko 6000 gledalcev (Teržan, 1985).

Naravno okolje ruškega letnega gledališča je ostalo skoraj nespremenjeno, ostali sta tudi skromna kapelica in "knežji kamen", ki sta predstavljala kulisi za izvedbo nekaterih iger iz pričetka delovanja.

Na letnem odru potekajo različne prireditve, koncerti ... Še posebej pestro je vsako leto avgusta, ko poteka festival Letni oder Ruše.

SLIKA 8: Letni oder

(VIR: <https://www.rtv slo.si/zabava/druzabna-kronika/letni-oder-ruse-letos-s-pestrim-filmskim-in-glasbenim-programom/464116>)

3.2 Rojstna hiša Janka Glazerja

Janko Glazer se je rodil 21. marca 1893 v Rušah. Bil je pesnik, literarni zgodovinar in bibliotekar. Po študiju slavistike in germanistike se je najprej zaposlil v klasični gimnaziji v Mariboru, nato pa je postal bibliotekar v študijski knjižnici (Tovšak, 2001).

S svojimi pesmimi je opeval Pohorje in pesnil o povezanosti človeka z naravo. Izdal je pesniške zbirke: Pohorske poti, Čas-kovač, Ob jesenskem ekvinokciju, Pesmi ...

Leta 1983 so rojstno hišo Janka Glazerja, imenovano Glazerjeva domačija, obeležili s spominsko ploščo.

SLIKA 9: Glazerjeva domačija
(VIR: <https://slov.si/mh/galerije/galeri312/target35.html>)

3.3 Župnijska cerkev

Župnijska cerkev v Rušah stoji v središču mesta. Imenuje se Cerkev Marijinega imena. Ruše so bile že v desetem stoletju znane kot znamenit romarski kraj. Po legendi se začetek cerkve postavlja v leto 900, ko naj bi na tem mestu prvotno stala majhna kapelica (Teržan idr., 1985).

Ustanovna letnica ruške cerkve je 1387, ko so šentpavelski opati s prispevki faranov pričeli z izgradnjo cerkve in jo posvetili v čast Mariji na počitku. Cerkev je postala pomembno romarsko središče tistega časa (Rezman, 2015).

Cerkev je bila skozi zgodovino večkrat pozidana in je rezultat različnih gradbenih stilov v obdobjih od gotike do baroka. Njena notranjost s svojo arhitekturo, freskami in opremo je prava mojstrovina baročnega obdobja (Tovšak, 2001).

SLIKA 10: Cerkev Marijinega imena
(VIR: https://www.europeana.eu/portal/sl/record/2020712/DR_SI_IPCHS_KDG_3121.html)

3.4 Latinska šola

Leta 1645 je v Rušah ruški župnik Jurij Kozina ustanovil 6-razredno gimnazijo oziroma latinsko šolo, ki jo je v najboljših časih obiskovalo okoli 200 učencev. Skupno število učencev je doseglo številko 6681. Večina učencev so bili predstavniki plemstva, npr. mladi grofi, baroni iz družine Attems, Herberstein ..., pa tudi meščanski sinovi (Tovšak, 2001).

V latinski šoli je bil eden izmed pomembnih šolskih predmetov latinščina, ki je bila osnovni pogoj za nadaljnje višje šolanje (Vrbnjak idr., 1995).

Latinska šola je delovala do leta 1760. Število učencev je pričelo upadati, ker se šola ni znala prilagoditi; ne organizacijsko, ne vsebinsko ni sledila novostim. Dediščina Ruške latinske šole je prešla na mariborsko gimnazijo.

Sloves latinske šole je zapisan v zgodovini slovenskega šolstva, saj je bila ta šola v svojem času edini študijski zavod na Spodnjem Štajerskem. Njeni dijaki so dosegali v nadaljnjem izobraževanju in življenju pogosto izjemne uspehe.

SLIKA 11: Latinska šola
(VIR: Ariana Lešnik)

3.5 Vinska pot

Ruška vinska pot je 2,5 km dolga asfaltirana krožna pot med sončnimi vinskimi goricami. Pot pelje mimo 24 vinskih hramov, mimo 6 kapelic, mimo vinogradniškega muzeja na prostem in množice znamenj, posvečenih vinski trti. Vinogradi nad Rušami so omenjeni že od konca 14. stoletja, ko so pripadali falski graščini (Gorjan, 1995).

SLIKA 12: Vinogradi nad Rušami

(VIR: <https://www.lokalec.si/novice/foto-razstava-na-ruski-vinski-poti-2003-2013/>)

Na začetku vinske poti stoji velik sod, ki obiskovalce napoti, da obišejo in se sprehodijo po Vinski poti. Med tradicionalnimi prazniki, ki jih obeležujemo v Rušah, je prav zaradi prisotne vinske trte Martinovo. God svetega Martina velja za dan, ko se mošt spremeni v vino. V novembru v Rušah s pričetkom pri sodu poteka kulturna prireditev in krst mošta.

SLIKA 13: Vinski sod na začetku Vinske poti
(VIR: Ariana Lešnik, 2020)

SLIKA 14: Svetnik Martin (VIR: <https://svetniki.org/sveti-martin-iz-toursa-skof/>)

3.6 Vodni stolp

Vodni stolp je del kompleksa nekdanje Tovarne dušika Ruše. Ob pogledu na tovarno najprej opazimo izstopajočo, vertikalno arhitekturno prvino. To je Vodni stolp, ki je bil zgrajen leta 1918. Zaradi svoje višine 43 m predstavlja dominantno vlogo v prostoru. Grajen je iz betona, na vrhu ima dva rezervoarja s prostornino 220 m³ in 130 m³. Količina vode v zbiralnikih je zadoščala za celotno tovarno v času njenega obratovanja.

Od leta 2006 je Vodni stolp vpisan v Register kulturne dediščine kot spomenik lokalnega pomena (Vimer, 2017).

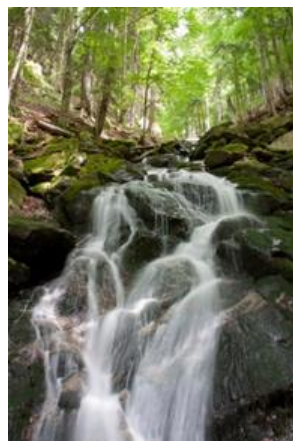

SLIKA 15: Tovarna dušika Ruše in Vodni stolp
(VIR: <https://www.lokalec.si/novice/fotografska-razstava-tovarna-dusika-ruse/>)

3.7 Pragozd Šumik in slapova Mali in Veliki Šumik

Pragozd Šumik je zaradi svojih naravnih lepot in zanimivosti od leta 1967 zaščiten kot gozd s posebnim namenom – kot edini slovenski pragozd na silikatni podlagi ter eden redkih ostankov naravne vegetacije Pohorja. V njem se ni še nikoli sekalo, prvinski videz podajajo še velike skale, prerasle z mahom, podrta drevesa in strm teren. Pragozd meri devetnajst hektarjev.

Skozi pragozd Šumik teče potok Lobnica, ki tvori številne brzice ter slapova Veliki in Mali Šumik. Veliki Šumik je visok 36 m in je najvišji slap na nekarbonatni podlagi v Sloveniji. Zaradi širine in bogate vodnatosti je zelo slikovit. Pod njim je Mali Šumik, ki je visok 9 m. Pot med slapovoma je zelo zahtevna (Tovšak, 2001).

SLIKA 16: Pragozd Šumik
(VIR: <https://family-fun.si/listings/pragozd-in-slap-sumik/>)

3.8 Falski grad s pečino

Falski grad so v 12. stoletju postavili šentpavelski benediktinski opati in ga leta 1550 utrdili zaradi turških vpadov. Velik pomen v zgodovini gradu na Fali ima ureditev manjšega samostana v gradu, ki je naredil Falo za kulturno središče še pred Mariborom.

V začetku 17. stoletja so v njem ustanovili oddelek dunajske univerze in v njem izvajali filozofski, teološki in ekonomski študij. Falski grad postane prva visokošolska ustanova v Sloveniji. Študentov je bil veliko, saj jim je obzidan grad dajal zatočišče pred grozotami tridesetletne vojne s Turki. Po razpustitvi samostanov zaradi jožefinskih reform je grad imel več lastnikov (Falski grad, Občina Ruše, 2020).

Sedanji lastnik grad obnavlja in v svoji turistični ponudbi obuja grajsko pravljico.

Falski grad leži na razgledni rečni terasi, ki jo iz zahoda zapira Falska pečina.

SLIKA 17: Falski grad

(VIR: http://www.e-fotografija.com/galerija/gallery_bigpic.php?id=58789&limit=38&sortby=natecaj_33)

SLIKA 18: Falska pečina

(VIR: <https://maribor24.si/lokalno/cesta-ob-falski-pecini-spet-zaprta>)

4 NAČINI SEZNANJANJA S KRAJEVNIMI ZANIMIVOSTMI

V kolikor želimo izvedeti več o posameznem kraju, nočitvah, znamenitostih in dogodkih, zanesljive informacije pridobimo na približno stotih turistično informacijskih centrih po vsej Sloveniji (Turistično informacijski centri, 2020).

Na spletu pridobimo podatek, da v Rušah obstaja Društvo TIC Ruše, ki ob pomoči drugih društev pripravljajo nekatere prireditve v kraju. Največ informacij o kraju in zanimivosti kraja ponuja spletna stran Občine Ruše (<https://ruse.si/za-obiskovalce/spoznaj-ruse/>).

V času uradnih ur Občine Ruše je turistom in drugim obiskovalcem na voljo letak s panoramskim pogledom na Ruše v velikosti približno 40 cm krat 30 cm, na katerih so označene pohodniške in kolesarske poti, seznam ulic in pomembne ustanove.

4.1 Tradicionalni načini seznanjanja

Turistično informacijske table z zapisanim besedilom na samem kraju zanimivosti in zloženke o zanimivostih kraja sodijo med tradicionalne načine seznanjanja turistov oziroma obiskovalcev z določenimi točkami ogleda.

Nekateri turisti predstavitev krajevnih zanimivosti zaupajo lokalnim turističnim vodičem. Pri tem jih vodi misel, da lokalni turistični vodnik najboljše pozna značilnosti in dušo določenega kraja.

4.2 Načini seznanjanja s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije

Nadgraditev običajnih tradicionalnih prikazov informacij o posameznih zanimivostih ponuja sodobna informacijsko-komunikacijska tehnologija s pomočjo mobilne aplikacije ali QR kodo. Na tak način izvemo veliko več informacij in v več jezikih, kot pa jih lahko zapišemo na informacijske table.

Namen mobilne aplikacije je približati domačim in tujim obiskovalcem lokalne znamenitosti oz. posebnosti, dogodke. Drug način je podajanje informacij preko QR kode. QR koda je dvodimenzionalna črna koda, njeno ime pa je kratica za Quick Response (Hiter odziv). Kodo lahko preberemo s pametnim telefonom, ki ima naloženo katerokoli mobilno aplikacijo za branje QR kod. Aplikacija kodo dekodira in na zaslonu telefona pokaže v naprej pripravljene podatke, povezave na spletne strani, zanimivosti, zemljevide, skratka, karkoli načrtovalec kode želi prikazati

4.3 Podajanje informacij v lahkem branju

V priročniku *Lahko je brati. Uvod* dr. Aksinja Kermauner navaja, da »ima v Sloveniji četrtnina prebivalstva take ali drugačne težave pri razumevanju različnih besedil. Družba, ki samo sebe imenuje inkluzivna, mora omogočiti vsem svojim članom možnosti za enakovredno participacijo, čim višjo stopnjo neodvisnosti in uspešno socialno integracijo. Upoštevati mora osnovno demokratično postavko, da ima vsakdo pravico dostopa do kulture, literature in informacij v razumljivi obliki« (Knapp in Haramija, 2019, str. 58).

Lahko branje je proces in metoda komunikacije, ki naj bi pospeševala razvoj pismenosti ter socialno in psihološko vključevanje osebe s težavami branja in pisanja v okolje.

Komunikacija je prirejena tako, da se določeno vsebino sporoča na berljiv in razumljiv način. Besedila so pripravljena v seriji postopkov po posebnih tehničnih/vsebinskih in oblikovnih zakonitostih in določenih merilih. Usmerjena so v sporočanje informacij osebam, prikrajšanim na področju bralne pismenosti, na njim berljiv, čitljiv in razumljiv način. Cilj metode in procesa je, da je informacija lahko berljiva in razumljiva ter tudi dostopna in uporabna. Lahko branje so avtorska ali prirejena besedila in zapisi, kot so besede, simboli, ilustracije ter avdio in video zapisi. Pri lahkem branju ne gre le za prirejanje že obstoječih informacij, temveč tudi za tvorjenje informacij v lažje berljivi in razumljivi obliki (Knapp, 2018).

S priročnikom *Lahko je brati. Pravila* smo dobili konkretna pravila in napotke za pisanje oziroma prilagajanje besedil v lahko branje (Haramija idr., 2019).

V Sloveniji so potekali ali pa še potekajo projekti Lahko je brati, sofinancirani s strani Republike Slovenija in Evropske unije. Eden izmed projektov je tudi Brati, razumeti – lahko branje, v katerega se je v maju 2019 vključil Varstveno delovni center Polž – Maribor. Center ima svojo enoto tudi v Rušah.

Lahko branje je namenjeno predvsem dvema ranljivejšima skupinama ljudi, ki potrebujejo informacije v preprosti obliki. Prva skupina so ljudje z ovirami pri branju, ki informacije v preprosti obliki uporabljajo vse življenje, običajna besedila so zanje prezahtevna. Sem uvrščamo osebe z motnjo v duševnem razvoju, bralce z disleksijo, starejše ljudi z demenco, ljudi z upadom sposobnosti po možganski kapi, gluhe, naglušne ... Druga skupina prebivalstva pa potrebuje informacije v lahko berljivi obliki le v določenih življenjskih okoliščinah, ki niso trajne (npr. priseljenci, tujci, ki se jezika šele učijo, morda mlajši otroci).

Lahko branje je timsko delo. To pomeni, da iščemo dobre rešitve skupaj z bralci in tudi s strokovnjaki. Za predstavitev informacij v lahkem branju zgibanka ni primerna. Namesto nje naredimo brošuro, ki jo na sredini spnemo ali pa naredimo dovolj velik letak (Haramija, 2019).

V Sloveniji so literatura in gradiva, ki so prirejena v skladu s smernicami lahkega branja, redka; še največ je leposlovja (Ivan Tavčar: Visoška kronika, William Shakespeare: Romeo in Julija, Fran Saleški Finžgar: Pod svobodnim soncem (dva zvezka) ...). Zelo malo pa je gradiva informativne oblike. V letu 2015 je bil izdan Vodnik o pravicah invalidov, v letu 2019 pa priročnika Lahko je brati ...

SLIKA 19: Slovenski znak za lahko branje

(VIR: <https://www.facebook.com/pages/category/Community/Projekt-LAHKO-JE-BRATI-1641209685960018/>)

Na Pedagoški fakulteti Maribor je leta 2017 potekal projekt z naslovom Lahko branje, kjer je deset študentk pripravilo besedilo o 60 slovenskih mestih v lahkem branju. Eno izmed omenjenih mest je tudi mesto Ruše. V besedilu je splošen opis nekaterih zanimivosti in zgodba o krčmi blizu potoka Lobnica, ki pa med prebivalci ni preveč poznana. Opis je podprt z eno fotografijo (slap Veliki Šumik) (Kraji v Sloveniji: lahko branje, 2017).

V Evropi imajo veliko več gradiva v lahkem branju, od knjig do spletnih strani, tudi informativne brošure. Izstopa država Švedska, ki je že leta 1968 izdala prvo knjigo v lahkem branju. Drugi državi, ki imata knjige in gradiva preoblikovane v lahko berljivo in razumljivo obliko, sta še Francija in Velika Britanija.

SLIKA 20: Evropski znak za lahko berljive in razumljive informacije
(VIR: <https://easy-to-read.eu/sl/european-logo/>)

5 RAZISKOVALNI DEL

5.1 Namen raziskave

Namen raziskovalnega dela naloge je pridobiti predloge občanov o zanimivostih v Rušah in okolici, ki bi jih predlagali za ogled turistom in drugim obiskovalcem. Želimo pridobiti tudi mnenje učencev od 6. do 9. razreda osnovne šole o navedenih zanimivostih. Dobljene podatke primerjamo in ugotavljamo skladnost predlogov. Zanima nas mnenje učencev o učinkovitih načinih predstavljanja zanimivosti.

Glede oblikovanja informacij o posameznih zanimivostih v lahko berljivo in razumljivo obliko želimo pridobiti mnenje oseb, katerim je lahko branje namenjeno.

5.2. Metodologija

5.2.1 Raziskovalne metode

Uporabili smo metode anketiranja, testiranja in intervjuja

Za zbiranje podatkov smo uporabili dva anketna vprašalnika, ki smo ju izdelali v skladu z namenom raziskave. Prvi anketni vprašalnik je bil namenjen občanom Ruš. Z njim smo ugotavljali, katere zanimivosti v kraju predlagajo za ogled in utemeljitev svoje izbire.

Drugi anketni vprašalnik pa je bil namenjen učencem OŠ Janka Glazerja Ruše. V njem smo upoštevali izbiro zanimivosti za ogled s strani občanov. Vprašalnik je sestavljen iz vprašanj zaprtega, odprtega in pol odprtega tipa. Splošna podatka, ki sta nas zanimala, sta bila spol učenca in razred, ki ga obiskuje. Ostalih pet vprašanj se je nanašalo na vprašanje o (ne)zanimivosti kraja, na utemeljitve odgovorov, predloge za ogled naštetih zanimivosti in učinkovite načine za njihovo predstavitev.

Za anketni vprašalnik smo se odločili zato, ker smo tako lažje pridobili podatke za večjo skupino občanov in učencev in zaradi lažje obdelave podatkov.

Preoblikovana besedila z informacijami o zanimivostih v Rušah smo testirali pri uporabnikih v Varstveno delovnem centru Polž Maribor – enota Ruše. Testiranje besedil v lahkem branju je obvezna sestavina preoblikovanja besedil.

Ob zaključku smo uporabili strukturirani intervju s petimi vprašanji, ki so zahtevala kratke odgovore. Za intervju smo se odločili, ker smo želeli pridobiti stališča, izkušnje in način razmišljanja o besedilih v lahkem branju pri osebah, ki imajo težave pri branju in razumevanju prebranega.

5.2.2 Opis vzorca in zbiranje podatkov

Naš vzorec za prvi anketni vprašalnik je predstavljalo 49 občanov Ruš, od tega 32 žensk in 17 moških. Njihova povprečna starost je bila 45 let. Postavili smo pogoj, da so anketirani občani stari nad 18 let.

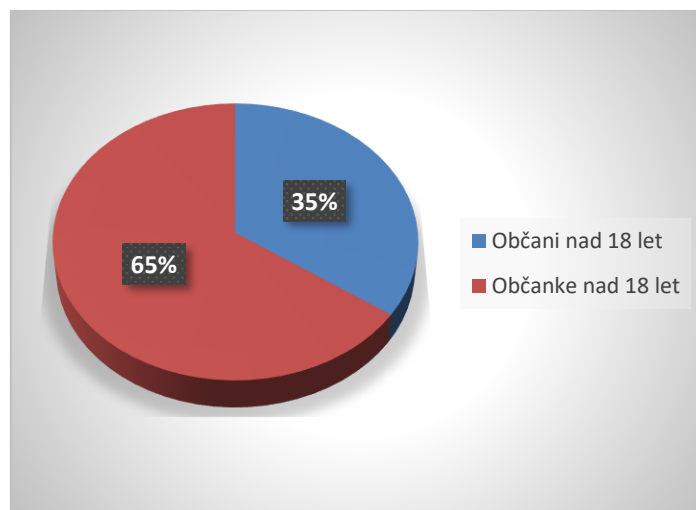
Občani so vprašalnike izpolnili v času od 10. 12. 2019 do 24. 12. 2019.

Naš drugi vzorec je predstavljalo 110 učencev osnovne šole od 6. do 9. razreda, in sicer 53 učenek in 57 učencev. Anketirali smo učenke in učence Osnovne šole Janka Glazerja Ruše. Anketne vprašalnike smo razdelili učiteljem in razrednikom ter jih prosili, da jih učenci izpolnijo med razredno uro.

Učenci so vprašalnike izpolnili v času od 13. 1. 2020 do 31. 1. 2020.

Naši intervjujanci so osebe, ki imajo težave pri branju zahtevnih besedil. Intervju smo opravili z uporabnikom Varstveno delovnega centra Polž Maribor – enota Ruše, ki ima zmerno motnjo v duševnem razvoju; nadalje z učencem 8. razreda, ki ima disleksijo in z učenko 2. razreda, ki je na začetku opismenjevanja ter s starostnico z upadom sposobnosti zaradi stanja po možganski kapi.

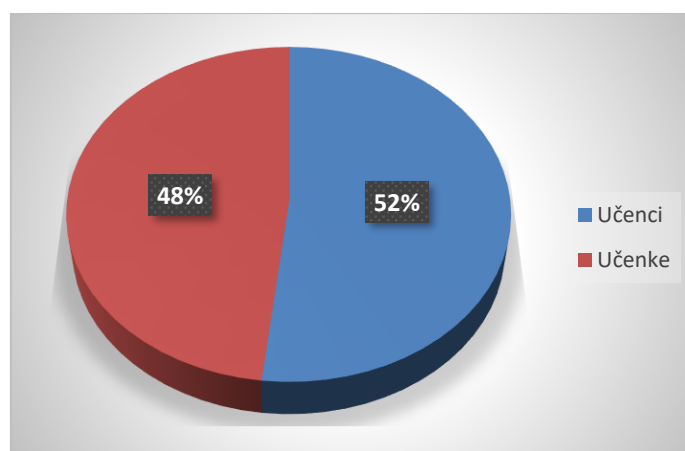
Intervjuji so bili opravljeni v času od 27. 2. 2020 do 28. 2. 2020.

SLIKA 21: Prikaz občanov nad 18 let v % po spolu

TABELA 1: Prikaz števila občanov in % občanov glede na starost

Starost (v letih)	Od 18 do 30		Od 31 do 50		Nad 51		SKUPAJ	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
SKUPAJ	8	16	26	53	15	31	49	100

SLIKA 22: Prikaz učencev v % po spolu

TABELA 2: Prikaz števila učencev in % učencev glede na razred

Razred	6. razred		7. razred		8. razred		9. razred		SKUPAJ	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
SKUPAJ	16	15	32	29	16	15	46	41	110	100

5.2.3 Obdelava podatkov

Podatke iz anketnih vprašalnikov smo obdelali številčno ali z navedbo odstotkov. Rezultate smo prikazali grafično, nekatere pa tudi v tabeli. Odgovore na vprašanja odprtega tipa smo razvrstili v kategorije in navedli najpogostejše odgovore.

Podatke iz intervjujev smo obdelali tako, da smo naredili primerjavo podanih odgovorov.

5.2.4 Preoblikovanje besedila v lahko branje

Pri preoblikovanju besedila v lahko branje smo dosledno in natančno upoštevali nasvete in pravila iz priročnika Lahko je brati (Haramija, 2019).

Preden začnemo z oblikovanjem besedil v lahkem branju, moramo izvedeti čim več o ljudeh, ki jim je lahko branje namenjeno.

Vodstvo Varstveno delovnega centra Polž Maribor – enota Ruše je v septembru 2019 našo šolo (OŠ Janka Glazerja Ruše) povabilo k projektu Brati, razumeti – lahko branje. Učenci smo se družili z uporabniki, sodelovali pri kooperaciji dela, ustvarjali v delavnicah in se seznanjali s tehnikami in metodami lahkega branja. Preko vseh teh dejavnosti smo se seznanili z njihovimi težavami pri branju in razumevanju besedil.

Pri preoblikovanju besedila v lahko branje smo upoštevali nasvete iz priročnika (Haramija, 2019):

- Navadno izberemo samo eno vrsto pisave. To pisavo uporabljamo skozi vso besedilo.
- Velikost pisave naj bo najmanj 14 točk.
- Uporabljamo male tiskane črke, ki so boljše tudi zato, ker velike črke na spletu pomenijo kričanje.
- Med črkami mora biti dovolj velik razmik (izberemo možnost: razširjen razmik).
- Izogibamo se ležeči in podčrtani pisavi.
- Izogibajmo se tujkam, uporabimo lažjo besedo.
- Včasih uporabimo tudi kakšno težko besedo. Takrat moramo besedo pojasniti.
- V razlagi uporabimo primere, ki jih ljudje dobro poznajo.
- Če večkrat omenimo neko stvar, za to stvar vedno uporabimo isto besedo.
- Izogibajmo se okrajšavam.
- Zaimke uporabimo previdno. Včasih je težko razumeti, koga ali kaj je zaimek zamenjal. Če nismo prepričani, raje uporabimo ali ponovimo ime osebe ali stvari.
- Pomanjševalnice se večkrat slišijo otročje, zato jih uporabimo previdno.

- Kadar je poved narejena iz več stavkov, vsak stavek napišemo v svojo vrstico, še bolje je, da je stavek kratek.
- Bolje je, da napišemo več kratkih povedi.
- Za lahko branje so bolj razumljive trdilne povedi. Izogibamo se nikalnim povedim, ker so težje razumljive. Včasih vseeno lažje razumemo nikalno poved. Če nikalno poved uporabljamo vsak dan, smo je navajeni.
- Bralec mora v besedilu dobiti vse potrebne informacije.
- Če je vsebina za bralce nova, razložimo tudi ozadje vsebine. To pomeni, da informacije dodamo.
- Pomembne informacije napišemo z debelimi črkami.
- Besedilo poravnamo levo.
- Razmik med vrsticami naj bo velik vsaj 1 točko in pol.
- Najbolje je, da uporabimo temne črke na svetlem ozadju.
- Lahko branje ima slike. Če je mogoče, damo poleg vsake pomembne misli sliko. Slike damo desno od besedila. Tako bralec najprej prebere besede, potem pogleda sliko. Slika mu pomaga razumeti besede.

Ruše so mesto med Pohorjem in Dravo.
Pohorje je hribovje,
kjer je veliko gozdov.
Drava je reka,
ki teče mimo Ruš proti Mariboru in še dalje.

Ruše s Pohorja

Ruše so staro mesto.
Ruše so nastale v preteklosti.
Ruše so nastale pred veliko leti.

Ruški trg v preteklosti

V Rušah je **veliko znamenitosti** iz preteklosti.
Znamenitosti so nekaj posebnega in zanimivega.
Znamenitosti so za turiste zelo zanimive.
Turisti so ljudje,
ki si ogledajo znamenitosti v krajih.

Nekatere znamenitosti bomo opisali.

V Rušah je gledališče na prostem.
Imenujemo ga **Letni oder**.
Letni oder ni gledališče v hiši,
ampak sredi gozda.

Letni oder

Poleti ljudje sedijo na kamnitih klopeh.
Gledajo igre in poslušajo koncerte.

V Rušah se je rodil in živel
pesnik Janko Glazer.

Rodil in živel je v hiši,
kjer je spominska plošča.
Hiša se imenuje Glazerjeva domačija.
Janko Glazer je napisal veliko pesmi o Pohorju.

Glazerjeva domačija

V Rušah je cerkev.
Cerkev je stavba, kjer molimo.
Cerkev se imenuje **Cerkev Marijinega imena.**

Pred veliko leti je bila na tem prostoru kapelica.
Kapelica je majhna stavba.
Kapelica je postala premajhna
za vse ljudi, ki so v kapelici molili.
Zgradili so veliko cerkev.

Cerkev Marijinega imena

V Rušah je bila pred veliko leti **latinska šola.**
Latinska šola stoji pri cerkvi.
V latinsko šolo so hodili
dečki iz bogatih družin.
Latinska šola je bila zelo pomembna,
ker je bilo zelo malo šol.

V latinski šoli so se učenci in učitelji
učili in govorili v latinskem jeziku.
Latinski jezik danes ne govorimo več.

Latinska šola

Nad Rušami so mali hribi.
Na malih hribih so vinogradi.
V vinogradih raste vinska trta.

Vinogradi nad Rušami

Na vinski trti raste grozdje.
Grozdje stiskamo in dobimo mošt.
Mošt je sladki sok iz grozdja.
Mošt se spremeni v vino.

Med vinogradi nad Rušami je cesta.
Cesta se imenuje **Vinska pot**.
Na začetku Vinske poti je velik sod.

Vinski sod na začetku Vinske poti

Pri sodu je enkrat na leto martinovanje.
Martinovanje je praznik.
Na martinovanje pride veliko ljudi.

Martinovanje se imenuje
po cerkvenem svetniku Martinu.
Svetnik je oseba, ki je delal dobra dela.
Svetnika imenuje cerkev, ko oseba umre.
Svetnik Martin je skrbel za vinograde.

Svetnik Martin

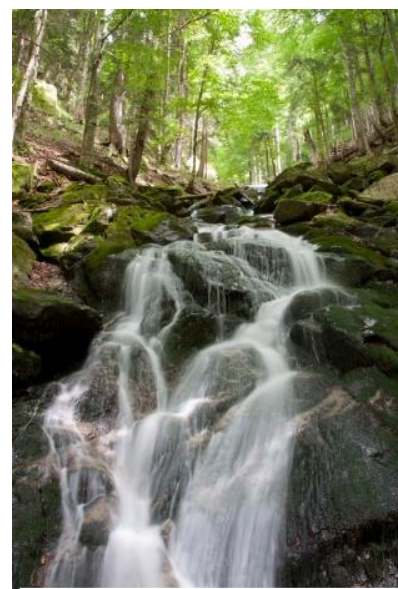
V Rušah je bila velika tovarna.
Tovarna je zgradba,
v kateri so delali delavci.
Tovarna se je imenovala Tovarna dušika Ruše.
V Tovarni dušika Ruše je stal veliki stolp.

V stolpu je bilo veliko vode,
zato se je imenoval **Vodni stolp**.
Danes Tovarne dušika Ruše ni več.
Vodni stolp še stoji.

Tovarna dušika Ruše in Vodni stolp

Iz Ruš gremo na Pohorje.
Na Pohorju je **pragozd Šumik**.
Pragozd so stara drevesa.
Pragozd je zaščiten.
Zaščiten pomeni, da v pragozdu človek
ne sme sekati in graditi.

Pragozd Šumik

V pragozdu Šumik sta dva slapova.
Slap je voda, ki teče po skalah navzdol.
Slapova se imenujeta **Veliki in Mali Šumik**.
Do pragozda Šumik je pot strma in nevarna.
Po poti hodimo zelo previdno.

Blizu Ruš je vas Fala.
V vasi Fala je grad.
Grad je velika stavba z obzidjem.
Grad se imenuje **Falski grad**.
Na Falskem gradu je bila v preteklosti šola.
V šoli so se dečki šolali
za duhovnike in druge poklice.
Danes Falski grad obiskujejo turisti.

Falski grad

Pri Falskem gradu so visoke skale.
Skale imenujemo **Falska pečina**.

Falska pečina

5.2.5 Testiranje lahkega branja

»Preden informacijo objavimo, jo morajo pregledati bralci, ki jim je informacija namenjena. Tem bralcem rečemo testni bralci. Samo oni vedo, ali je informacija za branje res lahka« (Haramija idr., 2019, str. 66).

Testiranje besedila je potekalo v prostorih Varstveno delovnega centra Polž Maribor – enota Ruše dne 27. 2. 2020. Pri testiranju je sodelovalo šest uporabnikov.

Najprej sem uporabnikom predstavila namen gradiva. Uporabniki, ki berejo, so samostojno prebrali besedilo, drugi so poslušali in gledali slike ob besedilu. Prebrani so jim bili posamezni sklopi besedila, sproti so uporabniki podajali pripombe, če česar niso razumeli. Izpostavili so težje razumljive besede in besedne zveze. Sproti sem preverjala razumevanje prebranega oziroma slišane. Pregledali smo tudi slikovno gradivo. Pri tem sem uporabnikom postavljala vprašanja in ugotavljala, ali so slike razumeli.

Pri dokončni obliki besedila smo upoštevali njihove pripombe. Le-te so se nanašale predvsem na obrazložitev nekaterih pojmov (cerkev, grad, pragozd, slap, svetnik) in vrstni red naštetih zanimivosti (najprej zanimivosti v kraju, nato opis bolj oddaljenih točk). Pri obrazložitvi pojmov smo uporabili slovarje, priporočila strokovnih delavcev in besedila iz izdanih knjig v lahkem branju.

SLIKA 23: Testiranje lahkega branja z uporabniki VDC Polž Maribor – enota Ruše (VIR: Renata Štritof, 2020)

5.2.6 Intervjuji

TABELA 3: Primerjava odgovorov intervjuvancev

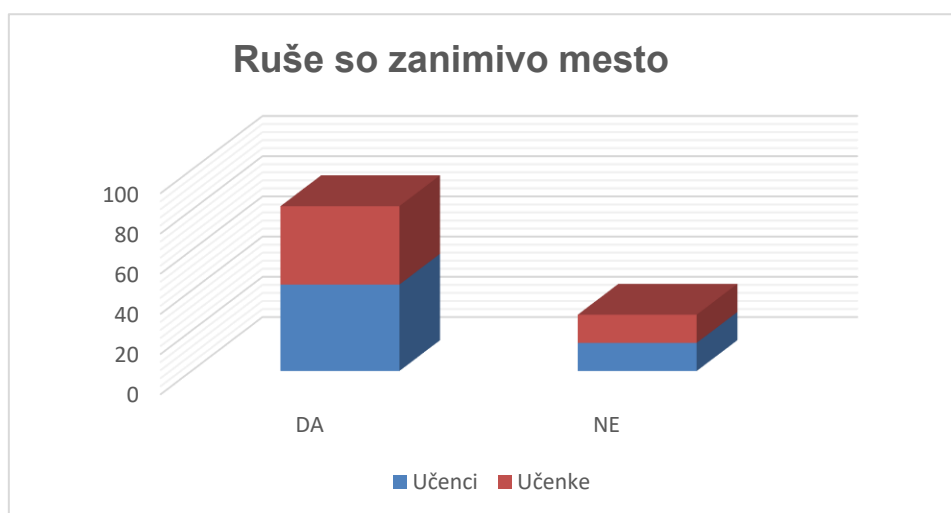
Vprašanja	Uporabnik VDC (zmerna motnja v duševnem razvoju)	Učenka 2. razreda (začetno opismenjevanje)	Učenec 8. razreda (disleksija)	Upokojenka (po možganski kapi)
<i>O čem govori besedilo?</i>	O Rušah.	O znamenitostih Ruš.	O zanimivostih v Rušah.	O zanimivostih, ki bi si jih morali vsi ogledati.
<i>Kateri opis vas (te) je najbolj navdušil za ogled zanimivosti?</i>	Hiša Janka Glazerja.	Slapova Mali in Veliki Šumik ter latinska šola.	Navdušil me je opis pragozda Šumik in obeh slapov.	Vinska pot.
<i>Kateri opis vam (ti) ni všeč?</i>	Vsi so mi všeč.	O Letnem odru, sodu in Vinski poti.	Vse mi je bilo všeč.	Vsi so lepo opisani.
<i>Ali besedilo poda bistvene informacije o zanimivosti?</i>	Da.	Da.	Da.	Da.
<i>So katere informacije nejasne in nerazumljivo napisane?</i>	Ne.	Ne vem, kaj je spominska plošča.	Želel bi si zeleno podlago, ker lažje berem.	Slike bi lahko bile večje.

6 REZULTATI IN RAZPRAVA

V nadaljevanju bomo predstavili rezultate raziskave, v kateri smo uporabili anketna vprašalnika, na katera so odgovarjali občani in učenci v zvezi z zanimivostmi v Rušah ter podajali svoja mnenja, katere zanimivosti bi predlagali turistom za ogled.

Rezultati raziskave kažejo, da večina učencev (skupaj 82) meni, da je Ruše zanimivo mesto. Učenke in učenci so pri trditvi dokaj enakomerno zastopani (pri vsakih polovica). Nasprotno meni 28 učencev, od tega 14 učenk in prav toliko učencev; zanje Ruše ni zanimivo mesto.

Ugotavljamo, da naša raziskava potrjuje hipotezo 1, s katero predvidevamo, da so Ruše za učence zanimivo mesto.

SLIKA 24: Prikaz učencev v % po spolu glede (ne)strinjanja s trditvijo

Pri utemeljitvi svojega pozitivnega odgovora so učenke navajale predvsem veliko število krajevnih zanimivosti, lepo pokrajino in poudarile, da so Ruše njihov rojstni kraj. Učence pa so prepričale predvsem možnosti za šport, raznovrstno dogajanje pa tudi znamenitosti iz preteklosti.

TABELA 4: Razvrščanje v kategorije za odgovor DA (Ruše so zanimivo mesto)

Rang	Kategorija – utemeljitev <i>Ruše so zanimivo mesto</i>	Število učencev
1	Veliko zanimivosti in znamenitosti.	50
2	Možnosti za šport.	14
3	Veliko raznih dogodkov.	7
4	Lepa pokrajina (gozdovi, Pohorje, narava ...).	6
5	Moj rojstni kraj.	4

Pri utemeljevanju negativnih odgovorov so tako učenci kot učenke izpostavili dolgčas, tri učenke pa so prepričane, da v kraju ni nič zanimivega.

TABELA 5: Razvrščanje v kategorije za odgovor NE (Ruše niso zanimivo mesto)

Rang	Kategorija – utemeljitev <i>Ruše niso zanimivo mesto</i>	Število učencev
1	Dolgčas, nič se ne dogaja.	25
2	Nič ni zanimivo.	3

Ugotavljamo, da bi občani turistom in drugim obiskovalcem našega kraja v prvi vrsti predlagali za ogled zanimivosti Letni oder, sledi župnijska cerkev, pragozd Šumik z obema slapovoma, zatem rojstno hišo našega pesnika Janka Glazerja, vinsko pot in grad Fala s pečino. Na seznam za ogled zanimivosti sta se znašli kot predlog za ogled s strani občanov tudi Vodni stolp in latinska šola. Teh osem zanimivosti se je pri občanih kot predlog za ogled največkrat pojavilo.

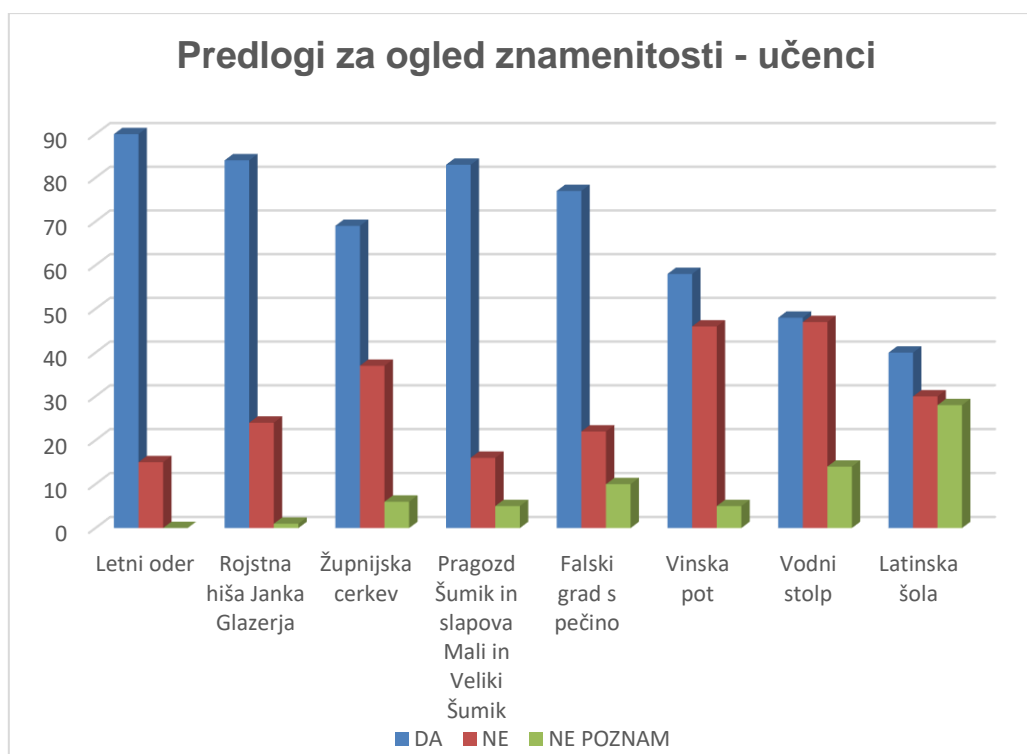
Med predlogi za ogled so se posamično pojavile še druge zanimivosti, npr. pot po Zadravju, Mucova pečina, rastišče tis, gozdna pot Uršankovo kot naravne zanimivosti in stara vila ter druge stare stavbe kot kulturna dediščina. Veliko občanov je predlagalo tudi ogled športnega parka v Rušah, vendar ga nismo umestili na seznam, ker ne spada v kulturno ali naravno zanimivost.

SLIKA 25: Prikaz števila občanov glede predlogov za ogled zanimivosti

Rezultati raziskave kažejo, da bi večina učencev predlagala turistom in drugim obiskovalcem ogled Letnega odra, nato rojstno hišo Janka Glazerja, pragozd Šumik in slapova Mali in Veliki Šumik. Nadalje učenci predlagajo turistom ogled gradu Fala s pečino in župnijsko cerkev. Polovica anketiranih učencev predlaga za ogled vinsko pot, manj kot polovica učencev Vodni stolp in latinsko šolo. Malo manj kot polovici anketiranim učencem se Vodni stolp, vinska pot in latinska šola ne zdijo dovolj pomembni za ogled, visok je tudi delež učencev (37), ki prav tako ne bi turistom predlagali ogleda župnijske cerkve. Zaskrbljujoč podatek je, da kar 28 učencev ne pozna stavbe v Rušah, kjer je bila latinska šola.

SLIKA 26: Prikaz števila učencev glede predlogov za ogled zanimivosti

Učenci so nanizali še dodatne zanimivosti, ki bi jih predlagali za ogled. Med naštetimi izstopa športni park v Rušah, podobno kot pri občanih.

TABELA 6: Razvrščanje v kategorije dodatnih predlogov učencev za ogled

Rang	Kategorija – dodatni predlogi za ogled	Število učencev
1	Športni park.	19
2	Kulturne in zgodovinske znamenitosti (stare stavbe, muzeji ...)	7
3	Cerkvene zanimivosti (Kalvarija, Dobnikov križ).	3
4	Naravne zanimivosti (najstarejše drevo, Mucova pečina).	3

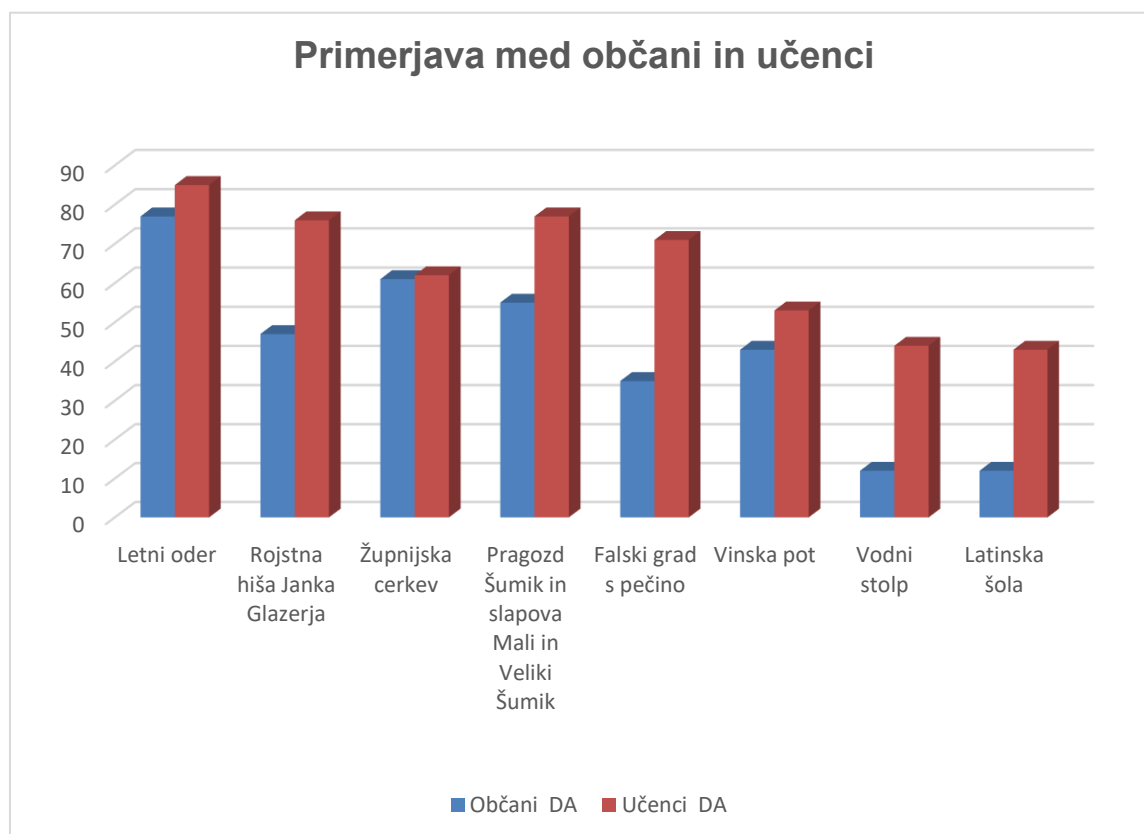
Primerjava med občani in učenci kaže, da oboji na prvo mesto za ogled zanimivosti v Rušah postavljajo Letni oder. Ugotavljamo, da je to kraj, na katerega je večina anketirancev ponosna in bi ga želeli pokazati tudi drugim obiskovalcem.

Njihovi predlogi so usklajeni tudi za ogled župnijske cerkve. Tako med občani kot učenci bi jo za ogled predlagala več kot polovica anketiranih. Prav tako so mnenja občanov in učencev podobna pri predlogu za ogled vinske poti, ki jo predlaga polovica anketiranih učencev in nekoliko manj občanov.

Zanimivost pragozd Šumik z obema slapovoma Mali in Veliki Šumik je pri učencih na drugem mestu predlogov za ogled. Tudi več kot polovica vseh anketiranih občanov predlaga ogled te naravne lepote na Pohorju.

Nadalje ugotavljamo, da se mnenja občanov in učencev razlikujejo pri predlogih za ogled gradu Fala s pečino, Vodnega stolpa, latinske šole in rojstne hiše pesnika Janka Glazerja. Učenci so nad temi zanimivostmi bolj navdušeni in bi jih v večji meri predlagali za ogled kot občani.

Ugotavljamo, da naša raziskava potrjuje hipotezo 2, s katero predvidevamo, da krajevne zanimivosti, ki jih izpostavljajo občani, predlagajo za ogled tudi učenci.

SLIKA 27: Primerjava v % med občani in učenci glede na predloge za ogled zanimivosti

Po mnenju učencev je najbolj učinkovit prikaz krajevnih zanimivosti s pomočjo mobilne aplikacije, sledijo tradicionalni načini, to so prikazi z zloženko, ogledi s turističnim vodičem in prikazi z informativnimi tablamami z besedilom. Najmanj učencev se je odločilo za način prikaza zanimivosti s QR kodo. Kljub poznavanju mladih z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo predvidevamo, da jim tovrstni prikaz ali izraz še ni dovolj poznan.

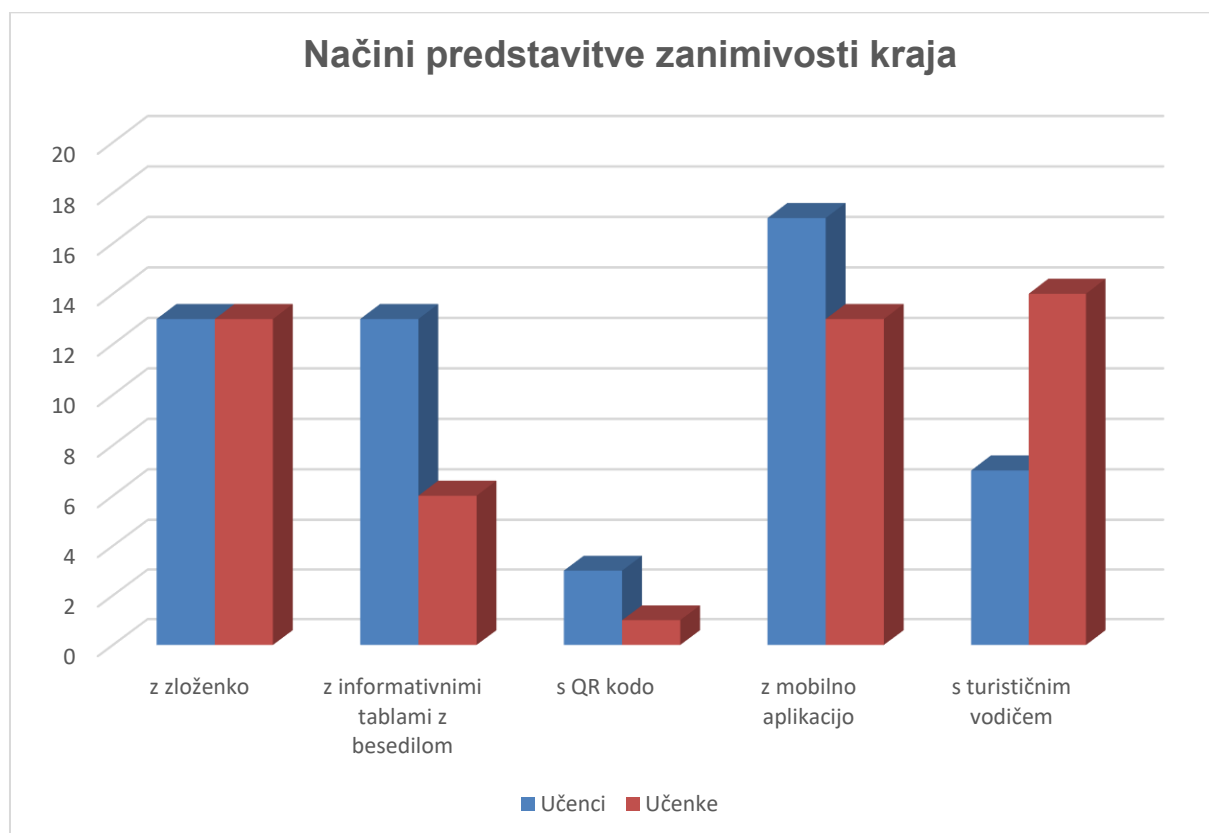
Učenke so se odločile predvsem za način ogleda zanimivosti s turističnim vodičem, prikaz z mobilno aplikacijo in zloženko.

Mnenja učencev in učenek se najbolj razlikujejo pri prikazih z informativnimi tablamami z besedilom in ogledom zanimivosti s turističnim vodičem. Za prvi način prikaza se bolj navdušujejo učenci, za drugi način s pomočjo turističnega vodiča pa učenke.

Način predstavitve zanimivosti s pomočjo QR kode je pri učenkah zastopan še v manjši meri kot pri učencih.

Ena učenka meni, da bi bila primerna predstavitev zanimivosti v Rušah video posnetek.

Ugotavljamo, da naša raziskava delno potrjuje hipotezo 3, s katero predvidevamo, da je za učence najbolj učinkovita predstavitev krajevnih zanimivosti s pomočjo mobilne aplikacije in QR kodo. Učenci kot najbolj učinkovit način predstavitve zanimivosti izpostavljajo informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, in sicer mobilno aplikacijo. Naša raziskava pa ni potrdila hipoteze v delu, da je za učence učinkovit način prikaz s QR kodo.

SLIKA 28: Prikaz števila učencev po spolu glede načina predstavitve zanimivosti kraja

7 ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi smo predstavili mesto Ruše, s poudarkom na zgodovinskem razvoju in opisu naravne ter kulturne dediščine. Natančneje smo prikazali nekatere zanimivosti, ki so jih občani Ruš predlagali za ogled turistom. Primerjali smo odgovore občanov in učencev ter se seznanili z mnenjem učencev, ki so navedene zanimivosti prav tako predlagali za ogled obiskovalcem Ruš. Seznanili smo se z mnenji učencev, kateri način je najbolj primeren in učinkovit za predstavitev krajevnih zanimivosti.

Ugotovitve so potrdile hipotezo 1, da je učencem Ruše zanimivo mesto. Navajali so različne razloge, predvsem zanimivosti in znamenitosti, ki jih imamo v kraju in okolici.

Naša raziskava potrjuje tudi hipotezo 2, s katero predvidevamo, da krajevne zanimivosti, ki jih izpostavljajo občani, predlagajo za ogled tudi učenci. Na vrhu seznama je pri obeh anketiranih skupinah krajevna znamenitost, poznana izven meja Ruš, to je Letni oder, ki vsako leto ob prireditvi festival Letni oder Ruše privabi veliko obiskovalcev.

Za seznanitev obiskovalcev s krajevnimi zanimivostmi učenci predlagajo različne načine. Ugotavljamo, da naša raziskava delno potrjuje hipotezo 3, s katero predvidevamo, da je za učence najbolj učinkovita predstavitev krajevnih zanimivosti s pomočjo mobilne aplikacije in QR kodo. Predstavitev informacij s pomočjo mobilne aplikacije je pri učencih na prvem mestu. Naša raziskava pa ni potrdila hipoteze v delu, da je za učence učinkovit način predstavitve zanimivosti s QR kodo, ta prikaz je po mnenju učencev na zadnjem mestu.

V Sloveniji poudarjamo enakopravnost in dostopnost do informacij za vse prebivalce, zato smo se odločili, da pomembne informacije o posameznih zanimivostih kraja oblikujemo v lahkem branju. Lahko branje je način, s katerim omogočimo ljudem z različnimi ovirami pri branju, da dobijo informacije v preprosti obliki, saj so običajna besedila zanje prezahtevna. Pri oblikovanju besedila smo sodelovali z uporabniki Varstveno delovnega centra Polž Maribor – enota Ruše, ki so bili naši testni bralci.

Krajevne zanimivosti so bile izbrane na podlagi mnenj anketiranih občanov. Tako pri občanih kot pri učencih so se pojavljali še dodatni predlogi za ogled in opis drugih zanimivosti. Nabor zanimivosti bi razširili, prav tako morda tudi poudarili še druge informacije.

Turistična dejavnost postaja pomemben del življenja vseh ljudi. Za turizem brez ovir pa je potrebno pripraviti in oblikovati informacije, ki bodo razumljive in dostopne večini ljudi.

8 LITERATURA IN VIRI

Falski grad. Občina Ruše. Dostop: <https://ruse.si/za-obiskovalce/ruse-za-ljubitelje-kulture/kulturno-zgodovinske-tocke/> (11. 2. 2020).

Gorjan, B. *Ruše in Rušani.* Zbornik prispevkov o Rušah in Rušanih v očeh študentov etnologije: etnološko raziskovalna delavnica Ruše 1994. Ljubljana: SKAM, 1995.

Haramija, D., Knapp, T., Fužir, S. *Lahko je brati. Nasveti za lahko branje v slovenščini. 2, Pravila.* Podgorje pri Slovenj Gradcu: Zavod Risa, 2019. Dostop: <http://www.lahkojebrati.si/PRIROCNICA> (5. 1. 2020).

Knapp, T. Lahko branje. Dostop: <http://www.bralno-drustvo.si/wp-content/uploads/2011/01/Tatjana-Knapp-Lahko-je-brati.pptx> (6. 1. 2020).

Knapp, T., Haramija, D. *Lahko je brati. Nasveti za lahko branje v slovenščini. 1, Uvod.* Podgorje pri Slovenj Gradcu: Zavod Risa, 2019. Dostop: <http://www.lahkojebrati.si/PRIROCNICA> (5. 1. 2020).

Kraji v Sloveniji: lahko branje (2017). D. Haramija (vodja projekta). Dostop: <https://pef.um.si/content/OBJEM/Kraji%20v%20Sloveniji%20za%20objavo.pdf>.

Rezman, V. *Ruše. Stavbna-sakralna dediščina.* Ruše: Društvo za razvoj Lira, 2015.

Rezman, V., Stavbar, V., Partljič, T., Vicman, P., Grahornik, M., Glazer, A. *Ruški domoljubi: Glas(z)erjev rod.* Ruše: Društvo za razvoj Lira, 2015.

Ruše včeraj. Občina Ruše. Dostop: https://www.google.si/webhp?source=search_app (2. 2. 2010).

Statistični urad RS, Občina Ruše. Dostop: <https://www.stat.si/obcine/sl/2016/Municip/Index/146> (10. 2. 2020).

Teržan, J., Glazer, A., Gašparič, M., Kotnik, F., Pen, G., Poljanec, D., Vovšek, M. (ur). *Ruška kronika.* Maribor: ČGP Večer, 1985.

Tovšak, S. *100 let organiziranega planinstva v Rušah.* Ruše: Planinsko društvo, 2001.

Turistično informacijski centri. I feel Slovenia. Dostop: <https://www.slovenia.info/sl/potovalni-nacrt/prakticne-informacije/turisticno-informacijski-centri> (3. 2. 2020).

Vimer, J. *Družbenogeografski in etnološki vidiki industrijske dediščine občine Ruše.* Zaključno delo. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, 2017.

Vovšek, M. *Moje poti in moja domoljubna razmišljanja.* Ruše: Lista za razvoj Lira: Aram, 2008.

Vrbnjak, V., Augustinovič, D., Glazer, J., Mlinarič, J. *Ruška latinska šola.* Ruše: Občina, Župnijski urad, 1995.

9 PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA OBČANE

Sem Ariana Lešnik, učenka 7. razreda OŠ Janka Glazerja Ruše. Svoj kraj Ruše imam zelo rada, nanj sem navezana in odločila sem se, da bom preučila nekaj zanimivosti iz kulturne in naravne dediščine ter jih predstavila drugim skozi svojo raziskovalno nalogo. Z vašo pomočjo želim ugotoviti, katere zanimivosti v Rušah in okolici so tiste, ki bi jih večina predlagala za ogled ljudem, ki obiščejo naš kraj.

Prosim vas za sodelovanje v raziskavi.

1. **SPOL (obkrožite):**   M   Ž

2. **STAROST:**   _____

3. Katere zanimivosti iz kulturne in naravne dediščine bi predlagali popotniku, da si ogleda v Rušah in okolici? Naštejte jih največ do pet. V zadnji koloni napišite kratko obrazložitev, zakaj predlagate prav te znamenitosti.

Zap. št.	Zanimivost (kulturna ali naravna dediščina)	Obrazložitev predloga za ogled
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Hvala za sodelovanje.

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Sem Ariana, učenka 7. razreda na OŠ Janka Glazerja Ruše. Rada imam svoj kraj, v njem se nahajajo zanimivosti, nekatere so bolj znane, druge manj. S tvojo pomočjo želim ugotoviti, kako predstaviti Ruše vsem tistim, ki bi si želeli ogledati ali kaj izvedeti o znamenitostih našega kraja.

Prosim te za sodelovanje v raziskavi.

1. **Spol** (obkroži):   M (moški)   Ž (ženski)
2. **Obiskujem razred** (obkroži):   6.   7.   8.   9.3. **Meniš, da so Ruše zanimivo mesto?**

- a) DA   b) NE

4. **Prosim te za kratko utemeljitev, zakaj si tako obkrožil-a.**

---

5. **Naštete so nekatere zanimivosti v naši občini. Označi DA, če bi jo predlagal za ogled ali z NE, če je ne bi predlagal. Če navedene zanimivosti ne poznaš, označi NE POZNAM.**

ZANIMIVOST	DA	NE	NE POZNAM
Letni oder			
Rojstna hiša Janka Glazerja			
Župnijska cerkev			
Pragozd Šumik in slapova Mali in Veliki Šumik			
Falski grad s pečino			
Vinska pot			
Vodni stolp			
Latinska šola			

6. **Bi predlagal za ogled kaj drugega? Napiši, kaj.**

---

7. **Kako bi po tvojem mnenju najbolj učinkovito predstavili posamezne zanimivosti kraja?** Obkroži zate najbolj ustrezn odgovor ali zapiši svojega.

- a) z zloženko
b) z informativnimi tablami z besedilom
c) s QR kodo
d) z mobilno aplikacijo
e) s turističnim vodičem
f) drugo _____

Hvala za sodelovanje.